

Jakten på psykologutdanningen



Anne-Kari Torgalsbøen

professor og spesialist i klinisk psykologi, Psykologisk institutt, UiO

Det er svært ressurskrevende å etablere nye konkurransedyktige utdanningssteder. Derfor vil det være samfunnsøkonomisk lite klokt om flere aktører skal kunne utdanne psykologer.

I maiutgaven av tidsskriftet får vi innblikk i de vidløftige planene for en psykologutdanning ved Universitetet i Agder. Dette utspillet kommer nå fordi minister for forskning og høyere utdanning Henrik Asheim vil endre grads forskriften slik at det kan bli mulig for flere studiesteder å utdanne psykologer.

Et slikt frislipp går imot faglige råd, og bryter med prinsippet om en nasjonal arbeidsdeling som gir bedre utdanninger og utnyttelse av felles ressurser, og styrker landets samlede kapasitet for psykologkompetanse.

Intervjuet med rektor Sunniva Whittaker får tjene som et eksempel på hvor vanskelig det er for utenforstående å forstå hva som kreves for å bli et godt lærested for psykologer.

Generalistmodellen

Den norske psykologutdanningen er et integrert seksårig løp basert på «scientist-practitioner»-modellen. Denne unike modellen krever utstrakt integrering av teori, ferdighetstrening og praksis. Ferdigutdannede kandidater (cand.psychol.) kan etter et seksårig studium arbeide med alle aldersgrupper ut fra et forebyggingsperspektiv samt utføre selvstendig utredning og behandling. Norske psykologers brede kompetanse kommer spesialisthelsetjenesten og kommunale tjenester til gode, spesielt i distriktene, der kommunepsykologene har sammensatte oppgaver med stort ansvar. Vi utdanner altså ikke psykologer til spesialiserte områder i det norske helsevesen slik det legges opp til ved Universitetet i Agder, men generalister som senere spesialiserer seg i en spesialistutdanning.

Robuste forskningsmiljøer med tilgang til avansert og kostbart vitenskapelig utstyr er avgjørende

Nylig har generalistmodellen blitt gjennomgått for å sikre kravene i de nasjonale faglige retningslinjene (RETHOS). Disse kravene er omfattende og oppdaterte med tanke på samfunnets behov for hva psykologer skal kunne, og representerer en standardisering av psykologutdanningen. Denne standardiseringen skal sikre kvaliteten på de psykologene som utdannes, noe som igjen borger for lik kvalitet på de helsetjenestene som tilbys befolkningen. Det tar lang tid å bygge en kompetanse som tilfredsstiller kravene i RETHOS. Dette faktum synes ikke rektor Whittaker å forstå når hun i intervjuet tilkjennegir at deres utdanning skal ha større fokus på kommunale tjenester og lavterskeltilbud i utdanningen. De skal dertil legges til rette for et studium som gjør det attraktivt for studentene å bli i regionen etter endte studier. Har hun ikke forstått at det er kravene i RETHOS som skal styre innholdet i profesjonsutdanningen, ikke lokale behov og studenters interesser?

Neppe en fordel med små forhold



I intervjuet fremstiller Whittaker det som en fordel at det er små forhold i universitetsmiljøet i Agder, og at det av den grunn er lett å opprettholde kontakt og trekke veksler på naturlige samarbeidspartnere. Mon det. Hva er det som faktisk kreves av utdanningsaktørene for å opprettholde kravene til generalistmodellen?

Et ufravikelig krav er et fagmiljø med høy ekspertise innenfor psykologisk forskning, teori og ferdighetstrening på spesialistnivå. Flere av disse fagfolkene må ha dobbeltkompetanse, det vil si klinisk spesialistkompetanse i tillegg til relevant doktorgrad. Det er relativt få fagpersoner i Norge med slik dobbeltkompetanse, og rekrutteringen er allerede krevende ved flere av studiestedene. I tillegg kan det ikke ansettes folk fra andre land utenfor de skandinaviske, da man også må beherske språket til klientene.

Det er i dette «underskuddsfeltet» at Whittaker ser for seg å rekruttere gjesteforelesere til nyopprettede II-stillinger i 20 %. Så langt er det så vidt meg bekjent rekruttert en kjendispsykiater gjennom en kallelse.

Robuste forskningsmiljøer med tilgang til avansert og kostbart vitenskapelig utstyr er avgjørende for å møte de nasjonale og globale helseutfordringene knyttet til psykiske lidelser. Når et slikt fagmiljø først er etablert, er det ressursbesparende å ha et relativt stort antall studenter fremfor å spre både kompetanse og studentmasse på flere mindre læresteder. De etablerte studiestedene er derfor klare til å ta inn flere studenter som gis praksis i regioner med lav psykologdekning, i tråd med modellen «Vestlandslegen», som er lansert ved UiB.

Bør utdannes i Norge

At rektor Whittaker har jobbet en god stund for en profesjonsutdanning i psykologi ved Universitetet i Agder, er ikke det samme som at hun forstår omfanget av de store økonomiske og faglige kostnadene til en nyetablering av en profesjonsutdanning. Det vitner hennes annonsering av en mulig oppstart høsten 2022 om, noe som synes lite realistisk.

Jeg er helt enig med Whittaker i at det er fornuftig å få studenter i utlandet til å ta sin utdanning i Norge. Et rikt land som vårt bør i langt større grad ta ansvar for å utdanne de psykologene som vi trenger. Løsningen er imidlertid ikke å tilby flere profesjonsutdanninger i Norge, men snarere at våre veletablerte utdanningssteder UiO, UiB, NTNU og UiT oppjusterer sitt samfunnsmandat og allokterer sine ressurser til å utdanne flere psykologer.

Det er disse fire universitetene som i mange år har bidratt med psykologisk kompetanse på høyt nivå til vårt langstrakte land. Nå blir de i et intervju med minister for forskning og høyere utdanning Henrik Asheim (Aftenposten, 19. mars) retorisk omtalt som «monopoluniversiteter», som om det skulle være noe negativt å ha etablert nødvendig infrastruktur og kompetanse.

Jeg er i prinsippet ikke imot at flere aktører kan få utdanne psykologer. Men samfunnsøkonomisk er det lite klokt nettopp fordi det er svært ressurskrevende å etablere nye konkurransedyktige utdanningssteder. Vi kan også risikere at det vil bli bevilget færre midler til de eksisterende profesjonsstudiene, noe som i verste fall vil føre til en svekkelse og fragmentering av vår solide psykologutdanning. Motforestillingen mot å etablere en profesjonsutdanning ved Universitetet i Agder handler derfor ikke om å bevare et monopol, men at det er mer økonomisk lønnsomt å utdanne enda flere psykologer ved våre etablerte kunnskapstunge universiteter. Da risikerer vi heller ikke å utvanne generalistmodellen.

Publisert: 01.06.2021, Tidsskrift for Norsk psykologforening.